

Problemhundar

En studie inriktad på hundar med grava aggressions- och rädsleproblem

Linn Sundberg

Student

Examensarbete i Miljö- och hälsoskydd 15 hp
Avseende kandidatexamen
Rapporten godkänd: 14 juni 2011
Handledare: Kristina Fransson-Rosén

Dogs with behavioral problems

Sundberg Linn

Abstract

This study was made to investigate if there was a problem in today's society regarding dogs showing for example excessive aggression and/or anxiety. The main questions in this study was "is there a problem today" and "if there is a problem, what can we do to prevent it". To investigate these questions interviews were made with six different professions concerning the dog domain. The result of the study shows that three of the interviewed considered it to be a problem, one did not have an opinion on the matter and two choose not to call it a dog related problem because it mostly depends on the owner. Today about 20 – 25 % of the euthanasia's in Denmark depends on aggressions or anxiety problems. It is the second most common reason for euthanasia. In Sweden 27 dogs were taken into custody during 2010, by the police in Stockholm, when they were considered dangerous to the society because of their aggression and anxiety problems. To prevent the problems from occurring we need to control the breeding more extensively and to be more careful selecting animals on which we choose to breed. Socialization is also an important factor to prevent aggression. Extensive socialization at an early age prevents aggressive behavior towards humans and also other animals. Anders Hallgren, a dog physiologist in Sweden estimates that about 75 % of the dogs that are sent to him for training can be well again.

Keywords: Dog aggression, anxiety problems, euthanasia, behavior, prevention

Förord

Detta arbete har varit enormt intressant och roligt. Det har lärt mig väldigt mycket om ett område som ligger mig varmt om hjärtat. Många intressanta personer har varit otroligt snälla och hjälpt mig under arbetet.

Jag skulle särskilt vilja tacka:

-Helen Ahlqvist för att hon ställde upp på min intervju och med bästa förmåga svarade på mina frågor

-Elin Franzén för att hon tog sig tid och letade fram siffror på Stockholms läns statistik då det gäller omhändertagna och avlivade hundar

-Anders Hallgren för att han skickade mängder med material och svarade mycket utförligt på alla frågor

-Jeppe Stridh för sina roliga och utförliga svar på intervjufrågorna

-Kerstin Malm för sina svar samt för sitt engagemang i att leta fram en gammal studie

-Hans Rosenberg för sina svar samt för sina kompletteringar

-Kristina Fransson Rosén för allt sitt stöd och sina råd under arbetets gång

Jag skulle även vilja tacka alla andra som engagerat sig och som läst igenom arbetet och kommit med kommentarer!

Sammanfattning

Hunden är idag ett väldigt vanligt husdjur i våra svenska hem, men allt oftare får vi höras tala om hundar som bitit eller attackerat en människa eller ett djur. Varje år måste 500 personer vårdas på sjukhus på grund av ett hundbett och då är 300 av dem barn.

Denna studie gjordes för att utreda om det fanns ett problem med hundar som påvisar överdrivna aggressions- och/eller rädlereaktioner. De frågeställningar som i huvudsak behandlades var "Finns det ett problem med problemhundar idag?" samt "Vad görs och vad kan göras för att motverka att problemen uppkommer?"

För att få svar på dessa frågeställningar gjordes intervjuer med sex olika yrkesområden som på olika sätt berörde området hund. De yrkesområden som ansågs vara viktiga var etolog, hundpsykolog, utbildare inom hund, tillsynsmyndighet, kontrollmyndighet samt ett centralt organ inom området. Ett urval gjordes sedan inom respektive yrkesområde för att få fram sex olika intervjuobjekt. Utifrån de frågor som ställdes via antingen telefon eller mail kunde ett resultat skrivas.

Ett problembeteende är ett beteende som på något sätt är oönskat och gör att ägaren eller omgivningen upplever det som ett problem. Det kan vara alltifrån aggression och rädsla till stress. Orsakerna till beteendena är många och ofta väldigt komplicerade. Ofta grundar det sig i bristande socialisering och dålig miljö under valptiden men det kan också bero på smärta, sjukdom, olika stressfaktorer, under- och överstimulering samt hormonproduktion och liknande.

Resultatet visade att tre av de sex tillfrågade ansåg att det fanns ett problem med problemhundar idag, en av de tillfrågade valde att inte svara på frågan då den låg utanför dess arbetsområde och två valde att inte kalla det för ett hundproblem utan de ansåg istället att det var ett ägarrelaterat problem. Omfattningen på problemet var svårbedömt då inga studier gjorts inom området i Sverige. I Danmark har en studie gjorts under 2007 som visar att 20 – 25 % av de hundar som avlivats, avlivats på grund av ett problembeteende. Polisen i Stockholm omhändertog under 2010, 27 hundar på grund av att de var en samhällsfara och 10 av dessa avlivades. De åtgärder som görs för att motverka att problemet uppkommer idag är olika projekt mellan polis och ideella föreningar så som djurskyddsföreningen där de erbjuder gratis kastrering till hundar av kamphundsras. Polisen i Stockholm har även bildat en särskild djurbrottsavdelning som hanterar alla ärenden som berör Lagen om tillsyn av hundar och katter. En av de intervjuade upplever att 75 % av de hundar som kommer till honom och hans elever kan botas oavsett grad av problem. Denne person har även visat i en studie att 79 % av de hundar som visade utagerande beteenden även hade ryggproblem.

De siffror som kommit fram i undersökningen påvisar att det finns ett problem med problemhundar i Sverige idag. Siffror som visar att 20 – 25 % av avlivningarna beror på dålig mentalitet hos hundarna är oroväckande höga. Mycket görs redan idag för att motverka att problemet uppkommer men mer kan göras. Det handlar framförallt om information till valpköpare och hundägare för att mer krav ska ställas på uppfödare så att de ska bedriva en mer seriös och genomtänkt avel. Om fler hundägare och uppfödare är medvetna om problemen kan de jobba tillsammans och driva aveln framåt. Utsikten för att träna bort och få ordning på ett problembeteende är mycket goda och därför borde problemen vara mycket mindre.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1. Syfte	1
1.1.1. Frågeställningar	1
1.2. Begrepp och förkortningar	1
2. Metod	3
2.1. Urval av intervjuobjekt.....	3
3. Bakgrund	4
3.1. Hundens beteenden.....	4
3.1.1. Arvets påverkan.....	5
3.1.2. Miljöns påverkan.....	5
3.1.3. Inläring av önskvärda beteenden.....	6
3.2. Problembeteenden.....	7
3.2.1. Aggression	7
3.2.2. Överdriven rädsla.....	7
3.2.3. Stress	7
3.2.4. Orsaker till problembeteenden	8
3.3. Svensk lagstiftning berörande hundhållning	9
4. Resultat	10
4.1. Allmänna frågor.....	10
4.1.1. Finns det ett problem med aggressiva och rädda hundar idag?	10
4.1.2. Vilken omfattning har problemet?.....	10
4.1.3. Vad görs idag för att förhindra att överdrivet aggressiva och rädda hundar uppstår?	11
4.1.4. Vad kan göras som inte görs idag?.....	12
4.2. Specifika frågor.....	13
4.2.1. Vilka bakomliggande orsaker finns det till att hundar utvecklar så kallade problembeteenden?	13
4.2.2. Kan de beteenden som orsakar problemen tränas bort?	14
5. Diskussion	15
5.1. Problemets existens och omfattning	15
5.2. Förebyggande åtgärder idag och i framtiden	15
5.3. Intervjufrågornas utformning	17
5.4. Dagens djurskyddslagstiftning	17
5.4.1. Ett djurskyddsproblem?.....	18
6. Slutsats	19

7. Referenser 20

Bilagor

Bilaga 1, Utskickat följebrev till intervjufrågorna

Bilaga 2, Utskickade intervjufrågor

Bilaga 3, Intervjusvar Helen Ahlqvist, länsveterinär

Bilaga 4, Intervjusvar Elin Franzén, djurbrottsutredare

Bilaga 5, Intervjusvar Anders Hallgren, hundpsykolog

Bilaga 6, Intervjusvar Kerstin Malm, etolog

Bilaga 7, Intervjusvar Hans Rosenberg, Svenska Kennelklubben

Bilaga 8, Intervjusvar Jeppe Stridh, hundägarutbildare

1. Inledning

Hunden är idag ett vanligt husdjur i de svenska hemmen. 2006 hade ca 13,9% av alla hushåll i Sverige minst en hund och totalantalet hundar översteg 790 000 (Statistiska Centralbyrån, 2006). Den är ett älskat sällskapsdjur som länge kallats för människans bästa vän och trotjänare, men vad gör man då ens bästa vän visar tendenser på aggressivitet mot en familjemedlem, främmande människor eller andra hundar? Eller då hunden är så rädd att den inte kan fungera normalt?

Allt oftare rapporterar media om en hund som attackerat en människa oprovocerat, hunden avlivas då den anses vara en fara för allmänheten och alla tror att problemet är löst tills dess nästa attack sker. Varje år måste över 500 personer vårdas på sjukhus på grund av de skador som orsakats av hundbett, 300 av dessa är barn (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, 2008).

Vad kan vi då göra för att motverka att problemet uppkommer? Idag pågår debatter om att förbjuda de så kallade farliga raserna, däribland kamphundsraserna som Pitbull Terrier, eftersom att de anses orsaka många av de hundattacker som sker idag. I Danmark har man förbjudit 12 raser som anses vara särskilt farliga för att undvika att detta problem uppstår. Men är det verkligen en lösning på problemet?

För att kunna säkerställa att våra hundar har det bra finns det lagstiftning i form av olika lagar, förordningar samt föreskrifter (se 3.3. Lagstiftning berörande hundhållning). Dessa reglerar på olika sätt hur vi ska ta hand om våra djur på bästa sätt. Om lagstiftningen inte följs och djuret mår dåligt kan detta betraktas som ett djurskyddsproblem och i värsta fall måste djuret i fråga omhändertas av polis eller avlivas då de är farliga för omgivningen (se 2.3. Lagstiftning rörande problemhundar).

1.1. Syfte

Syftet med detta examensarbete är att undersöka om det finns ett problem med rädda och aggressiva hundar i Sverige i dagsläget. Vidare är syftet att undersöka hur många hundar som avlivats respektive omhändertagits på grund av att de är problemhundar med grava problem så som aggressionsproblem och/eller stora rädslor.

1.1.1. Frågeställningar

- Hur många hundar avlivats respektive omhändertagits varje år på grund av att de är så kallade problemhundar?
- Finns det ett problem med aggressiva och rädda hundar idag?
- Kan vi räkna problemhundar som ett djurskyddsproblem?
- Vad skulle vi i Sverige kunna göra för att minska problemet eller i bästa fall motverka att det uppkommer?

1.2. Begrepp och förkortningar

Arvbarhet – ett mått på en egenskaps ärftlighet

Befästa beteenden - i slutet av träningen, när hunden kopplar ett ord till en handling utan att en retning krävs

Djurbrottsutredare – en polis som enbart inriktar sig på frågor som berör Lagen (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter

Domesticera – en förädling av vilda djurs beteende genom avelsarbete

Etolog – en person som specialiserat sig på läran om djurs beteende

Försvarslust – hur benägen hunden är att bli aggressiv i en hotfull situation

Hundpsykolog – en person som i huvudsak arbetar med hundproblemsutredningar samt ger tips och råd

Hundspråk – hur hunden kommunicerar både genom kroppsspråk och läten

Grundläggande beteenden – beteenden viktiga för hundens överlevnad så som flykt och försvar

Instinkthandling – en handling baserad på instinkter alltså inget inlärt beteende

Kamphundsras – en ras som är framavlad för kamp, har ofta hög kamplust och smärttålighet samt låg rädsla

Lugnande signaler – de beteenden som en hund utövar för att visa sig ranglåg och underlägsen

Mentalitet – hundens tanke- och förhållningsmönster

Problemhund – en hund vars beteende på något sätt är problematiskt, kan handla om alltifrån dragande i koppel till aggression mot människor

Progesteron – ett könshormon som förbereder tiken för dräktighet och valpning

Prägling – när ett nyfött djur vänjs vid och identifierar sig med något i dess omgivning

Retning – en yttre påverkan (lukt, ljud, ljus etc) som triggar ett beteende

Socialisera – att låta en hund redan som liten träffa andra hundar och människor för att lära sig läsa kroppsspråk och signaler

Stresshormon – hormoner så som kortisol, adrenalin och noradrenalin som utsöndras från binjurarna och som förbereder kroppen på strid eller flykt

Svenska Kennelklubben – hundägarnas riksorganisation som sköter registrering av valpar, arbetar fram policys och regler samt kontrollerar uppfödare

Testosteron – könshormon hos hanar som kan orsaka aggressivitet

Understimulering – ett stadium där hunden inte fått utlopp för sin energi och därför riktar sin energi mot andra mer problematiska beteenden så som ihållande skall, förstörande av möbler etc.

Önskvärt beteende – det beteende vi vill få fram då vi tränar

Östrogen – könshormon hos hondjur som triggar igång löpet

Överaktivitet – hunden har svårt att koppla av och ta det lugnt

Överstimulering – ett stadium där en hund tränas för mycket och därför aldrig lär sig att koppla av, kan i vissa fall leda till överaktivitet

2. Metod

Ett bakgrundsarbete inleddes där grunderna för hundars beteende samt olika problembeteenden hos hund behandlades.

I detta arbete togs endast hundar med så pass grava problem att de riskerade att avlivas upp för att få en tydligare avgränsning. Med grava problem menades problembeteenden så som överdrivna aggressions- eller rädsloreaktioner. Denna avgränsning gjordes för att fokus skulle kunna läggas på aggressivhetsproblem hos hund, vilket är ett område där många studier gjorts och många olika teorier finns.

Sex olika yrkesområden inom hund som ansågs vara särskilt viktiga valdes ut. Inom dessa yrkesområden valdes en representant ut som sedan intervjuades (se 2.1. Urval av intervjuobjekt). Ett antal intervjufrågor skrevs för att få svar på de tidigare uppställda frågeställningarna, av dessa frågor var fyra stycken allmänna och de ställdes till alla de intervjuade. Det skrevs även ett varierande antal specifika frågor som enbart ställdes till berört yrkesområde (se bilaga 2).

Frågorna skickades i förväg ut till intervjuobjekten via mail tillsammans med ett följebrev (se bilaga 1). En vecka efter att frågorna skickats ut genomfördes intervjuerna via telefon eller mail. För att vara säkerhetsställa att intervjuobjektets rätta åsikter kom fram i sammanställningen skickades den ut till denne för åsikter och synpunkter. De kunde då välja att göra ändringar i sina svar för att bästa möjliga resultat skulle uppnås. Efter att eventuella ändringar gjorts kunde resultatet tolkas.

2.1. Urval av intervjuobjekt

För att få så stor bredd och variation som möjligt valdes sex olika yrkesområden inom området hund ut. För att få med alla aspekter kring ämnet skulle personer med erfarenhet kring hundens naturliga beteende, utbildning av hundägare, hur en utredning av en problemhund går till, personer med erfarenhet av både problemlösning och omhändertagande samt avlivning av problemhundar finnas med som intervjuobjekt. De områden som därför ansågs viktiga var etologi, hundpsykologi, hundträning, ett centralt organ inom området hund, en kontrollmyndighet samt en tillsynsmyndighet (polis). Efter att yrkesområden valts ut sattes ett antal kriterier upp som de möjliga intervjuobjekten skulle uppfylla.

De kriterier som personerna skulle uppfylla var:

- De skulle vara kunniga inom området, med kunniga menas personer som skrivit litteratur eller artiklar inom ämnet samt har lång erfarenhet av hund.
- De skulle ha tidigare erfarenhet av problemhundar
- De fick gärna ha genomfört studier inom området

Vilket medförde att de slutliga intervjuobjekten blev:

- Kerstin Malm, etolog från SLU som även skrivit många böcker i ämnet aggressiva och rädda hundar,
- Anders Hallgren, anses vara världens första hundpsykolog som arbetat med problemhundar i över 45 år, han har även varit med som sakkunnig vid omhändertaganden av farliga hundar gjorda av polisen,
- Jeppe Stridh, hundägarutbildare med 35 års erfarenhet,
- Hans Rosenberg, pressansvarig för Svenska Kennelklubben,
- Helen Ahlqvist, länsveterinär i Västernorrlands län,
- Elin Franzen, djurbrottsutredare hos Polisen i Stockholms län.

3. Bakgrund

3.1. Hundens beteenden

Hunden härstammar från vargen, men har nu varit domesticerad i över 15 000 år. Vissa forskare anser att de har varit våra följeslagare ännu längre (Ellegren, 2006). Även om dagens hundar till stor del är domesticerade har de fortfarande kvar de grundläggande beteendena.

Hunden kommunicerar främst genom kroppsspråk, ansiktsmimik och olika gester för att göra sig förstådda, de kan även kommunicera genom dofter och läten, men kroppssignaler är de allra vanligaste. (Hallgren, 2008) En hund med ett tydligt hundspråk löper mindre risk att hamna i slagsmål då den avstår konflikten genom att visa sig underlägsen. Den kan till exempel sänka öronen och svansen, kura ihop kroppen och slicka den andra individen i mungipan för att visa att den inte vill något illa och inte vill ha något bråk. Dessa beteenden kallas lugnande signaler. Hunden försöker göra sig så liten som möjligt. Om hunden däremot är dominant försöker den göra sig så stor som möjligt. Den reser då ragg längs ryggens främre del, spänner fram öronen, kroppshållningen blir stel och svansen hålls högt. Den skjuter även in huvudet mot bröstet och visar enbart tänderna längst fram i munnen. En hotfull osäker hund visar alla signaler som den dominanta, självsäkra hunden visar men visar de något överdrivna. Den rör sig lite för stelt och den håller svansen lite för högt (Hallgren, 1986). En osäker hund reser dessutom ragg längs hela ryggen och visar alla tänder istället för enbart de främre (Hallgren, 2008).

När en hund använder sig av aggression handlar det oftast om att hunden vill försvara något värdefullt som t.ex. mat, en leksak eller en person, alternativt att hunden är osäker mot något eller någon och då vill få ett ökat avstånd till den eller det som utgör ett hot. Om den eller det som utgör ett hot inte förstår varningen och inte flyttar sig bort från hunden kommer hoten

från hunden att öka för att sedan leda till ett bett. Mornningar och hotsignaler är alltså hundens sätt att säga "gå härifrån" (Gyllensten, 2008).

En faktor som till stor del påverkar hundens beteenden är dess hormoner. Framförallt hanhundar styrs av könshormonet testosteron. En hund med överdriven testosteronproduktion upplevs som lättretlig och aggressiv. Den har ofta en större försvarslust än en hanhund med normal testosteron produktion (Nagel och Reinhardt, 2005). Även tikar påverkas av hormoner, alldeles innan tiken kommer igång med löpen sker en överproduktion av östrogen. Östrogenet kan göra tiken lättretlig och i vissa fall aggressiv. Dess beteendepåverkan kan här liknas med hanens reaktion på testosteron (Hallgren, 2005). I slutet av löpet kommer tikens progesteronproduktion öka. Detta hormon är det hormon som i huvudsak ger tiken dess modersegenskaper. En tik med hög produktion kommer att visa beteendeförändringar i form av skendräktighet. Skendräktighet betyder att tiken tror att hon ska få valpar och kommer att uppvisa alla de beteenden som en tik som snart ska valpa visar. I och med att tiken tror att hon kommer få valpar kan det i vissa fall leda till att hon visar ett överdrivet vaktbeteende och överdrivet aggressionsbeteende (Alkeborn, 2010).

3.1.1. Arvets påverkan

Med arv menas egentligen två olika sorters arv, ett genetiskt och ett socialt. Det genetiska arvet är sådana egenskaper som följt med hunden från det att de varit vargar. Det är sådana egenskaper som uppfödarna till viss del kan styra genom att avla på vissa mer eller mindre framträdande egenskaper hos sina föräldradjur. Dessa egenskaper kommer alltid att finnas som ett anlag hos hunden även om den inte alltid kommer att utveckla dem. Några exempel på sådana egenskaper är: jakt-, vall-, vakt-, sociala samt kampegenskaper. Ett socialt arv däremot är de egenskaper och erfarenheter som tiken förmedlar till valparna fram till dess att de blivit avvanda. Om en tik t.ex. är väldigt aggressiv mot sina valpar och morrar då de kommer för nära så kommer valparna mer troligt utveckla en mer aggressiv sida som vuxna. (Avenius och Malm, 2010).

Många av hundarnas beteenden kommer från så kallade ärftliga beteenden, det är beteenden som kallas instinktshandlingar och som gör att hunden kan reagera snabbt på en retning (Bergman, 1968). En vanlig missuppfattning är att ärftliga beteenden är färdiga beteenden som finns i hundarna och som aldrig kan tränas bort, men egentligen handlar det om att hundarna har så kallat anlag för vissa beteenden och vid prägling har de lättare att utveckla dessa beteenden (Hallgren, 2008).

3.1.2. Miljöns påverkan

Även om hunden får med sig ett antal olika anlag till beteenden via arvet så är det den omgivande miljön som till störst del präglar och specificerar hundarnas beteenden. Den omgivande miljön är inte bara den yttre miljön så som bostad och område etc. utan det är också de erfarenheter och situationer som hunden blivit utsatt för. Det kan vara en traumatisk upplevelse som t.ex. ett anfall från en äldre hund under valptiden eller att något fallit ned på hunden som liten.

3.1.2.1. Kritiska perioder under valptiden

Under valpstadiet kommer hunden att genomgå fyra kritiska perioder. Den första är under valpens tre första levnadsveckor. Det är under den här tiden som valpen är extra känslig och det är väldigt lätt att den fryser ihjäl, svälter ihjäl, drabbas av infektioner etc. Denna period är inte kritisk för hundens framtida beteenden utan enbart för dess välbefinnande. Den andra perioden är under valpens fjärde till sjunde levnadsvecka. Det är nu tiken präglar sina valpar och det sociala arvet spelar in (se 3.1.1. Arvets påverkan). Valpen får lära sig från sin mamma hur den skall bete sig, hur man skall uppfatta omgivningen och hur man skall ställa sig till främmande föremål och personer (Hallgren, 2008). Studier har dock visat att en valpkull som fötts upp i total isolering men som under sin sjunde levnadsvecka fått kontakt med människor har blivit fullt fungerande hundar socialt (Fogle, 1990).

Den tredje och den fjärde kritiska perioden kommer att inträffa då valpen kommit till sitt nya hem, det är då ägarens ansvar att prägla och träna valpen så att den utvecklar ett önskvärt beteende som vuxen. Den tredje perioden är under valpens åttonde till tolfte levnadsvecka. Denna period är väldigt viktig då det är nu som valpen har som störst inlärningsförmåga och får en uppfattning om hur omvärlden är. Det är nu valpen lär sig hur omgivningen fungerar utan att mamman är där och hjälper till. Den får helt enkelt lära sig att klara sig själv (till viss del eftersom att ägaren kommer att finnas som stöd). Den fjärde och sista kritiska perioden inträffar under valpens trettonde till sextonde levnadsvecka. Denna period är viktig för valpens sociala utveckling då den nu börjar bli mer självständig. Det är nu den börjar testa gränser som t.ex. hur långt man får gå ifrån matte eller husse innan de säger till eller hur hårt man får bita innan någon säger ifrån (Hallgren, 2008). Det är viktigt att valpen lär sig att vara trygg i olika miljöer och med olika personer under alla dessa perioder för att minska risken för att den ska ha mycket rädslor som äldre (Avenius och Malm, 2010).

3.1.3. Inläring av önskvärda beteenden

Eftersom hunden är en väldigt anpassningsbar varelse kan ägaren påverka hundens beteenden under hela dess uppväxt genom inläring av önskvärda beteenden samt bestraffning av de icke-önskvärda beteendena. Detta är under förutsättningen att hunden blivit präglat på någon människa innan sexton veckors ålder, annars kommer hunden att betraktas som vild eller osocialiserad (Fogle, 1990).

Användning av någon av följande inlärningsmetoder, klassisk inläring eller operant inläring, kan få hunden att lära sig ett nytt beteende eller förändra ett redan befintligt beteende så att det blir det önskvärda beteendet.

3.1.3.1. Klassisk inläring

Med klassisk inläring menas att ett beteende triggas med hjälp av en retning. Ett exempel på ett sådant beteende är att hunden skäller då det ringer på dörren. I det här fallet är retningen att det ringer på dörren och handlingen som hunden utför är att den skäller. Genom att veta vilken retning som triggar vilken handling kan ägaren relativt lätt förändra beteendet. Detta genom att utföra retningen och då lära in en annan retning som triggar ett helt annat beteende. För att knyta an till exemplet ovan så kan ägaren ge en ny retning i form av ett kommando då det ringer på dörren vilket gör att hunden triggas till att utföra beteendet som är kopplat till retningen. Efter lite träning kommer hunden att sammankoppla retningarna och då utföra det önskvärda beteendet utan att kommando ges (Hallgren, 2008).

3.1.3.2. Operant inlärning

Även operant inlärning kan användas. Med operant inlärning menas att hunden testas olika beteende och det beteende som ger belöning kommer att befästas. För att återgå till exemplet med att det ringer på dörren så kommer nu hunden återigen att skälla. Hunden får nu ingen belöning av att det ringer på dörren dvs. det kommer inte in någon genom dörren bara för att det plingar. När hunden väl blivit tyst så får den en eftertraktad belöning i form av en godisbit eller en leksak. Hunden lär sig nu att om den är tyst så får den en belöning, alltså lönar det sig att vara tyst. (Mugford, 1992).

3.2. Problembeteenden

För att ett beteende ska räknas som ett problembeteende krävs det att ägaren eller omgivningen upplever hundens beteende som ett problem. Vanliga problembeteenden hos hund är aggression, överdrivna rädlereaktioner, stress, överaktivitet eller förstörande av föremål i omgivningen.

3.2.1. Aggression

Aggressionsproblem hos dagens hundar är vanligt, men då i lindriga former så som vaktande av mat och sovplats, skall och morrningar mot andra hundar. Mindre vanligt är det att hunden gör utfall dvs. att hunden kastar sig ut mot en hund eller en människa för att den vill attackera. Det finns några få fall av hundar som gör kraftiga utfall som har som mål att skada hunden eller människan som utfallet riktas emot. Det är dessa fall som uppmärksammas i media även om de är relativt ovanliga (Malm, 2005).

3.2.2. Överdriven rädsla

Överdrivna rädlereaktioner kan visa sig i form av att hunden reagerar aggressivt på en viss situation där den känner sig trängd eller rädd. Ett exempel på en sådan situation kan vara om en främmande person kommer fram till en hund och böjer sig över den, hunden är rädd för främmande människor och reagerar både på sin rädsla och på att den blir trängd. Den kan mycket troligt reagera med aggressivitet och i värsta fall ett bett mot personen (Malm, 2005). Rädsla är en egenskap som har en väldigt hög arvbarhet, vilket betyder att det är väldigt stor sannolikhet att valpen får mycket rädslor om föräldrarna har mycket rädslor (Gyllensten, 2008).

3.2.3. Stress

Stress drabbar inte bara människor utan även hundar, ett stressbeteende kan ha en rad olika orsaker och yttra sig på olika sätt. Det som kännetecknar ett stressbeteende är att hunden överproducerar något stresshormon vilket gör att hundens kropp alltid är beredd på att något skall hända. En förhöjd nivå av stresshormoner som aldosterol eller kortisol gör att hunden får en förhöjd puls, ökad muskelaktivitet men det kan även bidra till en beteendeförändring. Vanligast är då aggressionsbeteenden. (Nagel och Reinhardt, 2005). Stress kan anses vara den gemensamma nämnaren hos problemhundar då stress hos en hund kan visa sig i form av plötsligt uppkomna rädslor, plötsliga aggressionsbeteenden, överaktivitet i form av att

hunden inte kan slappna av utan måste röra sig för att göra av med den extra energi som den fått av stressen (Hallgren, 2008).

3.2.4. Orsaker till problembeteenden

En studie i Irland gjord 2010 visar att den vanligaste orsaken till aggressions- och rädsleproblem, riktad mot människor eller andra djur, är brist på socialisering som liten (Irish Veterinary Journal, 2010). Andra faktorer som kan bidra till överdriven aggression eller rädsla är bland annat genetiska faktorer (se 3.1.1. Arvets påverkan), felaktig uppfostran vid ung ålder, sjukdom och smärta, trauma så som misshandel av människa eller påhopp av annan hund, understimulering, överstimulering, stress samt dåliga vanor (Malm, 2005).

3.2.4.1. Under- och överstimulering

Både understimulering och överstimulering bidrar till ett stressbeteende hos hunden, stressbeteendet kan i sin tur leda till att hunden utvecklar aggressionsproblem och/eller överdriven rädsla. Understimulering är då hunden inte får utlopp för all sin energi, alltså inte får tillräcklig motion, aktivering eller uppmärksamhet. De vanligaste fallen av understimulering är i hem där hunden får vara ensam långa stunder varje dag och inte får tillräcklig aktivering i form av uppgifter eller promenader (Hallgren, 2008). Överstimulering däremot är då hunden utvecklar ett stressbeteende på grund av överdrivna jakt- och kampekar. Dessa lekar kan till exempel vara pinn- och bollkastning eller brottningslekar där hunden får bita eller nafsas ägaren (Hallgren, 2008).

3.2.4.2. Stressfaktorer

Faktorerna som bevisats bidra till stress hos hunden är många. Det kan vara allt ifrån för få antal timmar per dygn då hunden får vila till sjukdomar och hot. En undersökning gjord av Clarissa v. Reinhardt visar att en hund som får vila mindre än sjutton timmar per dygn löper större risk att bli stressad och utveckla stressbeteenden, vila betyder nödvändigtvis inte att hunden ska sova utan den ska ha möjlighet att slappna av under minst sjutton timmar på ett dygn. Andra faktorer som tas upp i undersökningen är om hunden måste vara ensam mer än fem timmar per dygn, om hunden känner sig hotad i vardagen av en annan hund eller människa eller om den aktiveras mer än tre timmar per dag i form av promenader eller andra aktiviteter. Alla dessa hade en starkt bidragande orsak till stressbeteenden. Undersökningen visade även att det vanligaste stressbeteendet var att hunden visar mycket lugnande signaler (se 3.1. Hundens beteende) samt att den skäller eller ylar ofta. På tredje plats kom aggression och ängslan, 21,9 % av hundarna i undersökningen som ansågs vara stressade yttrade sin stress i detta beteende (Nagel och Reinhardt, 2005).

3.2.4.3. Andra orsaker

Även hormonproduktion spelar in, en studie visar att de hundar som överproducerar hormonet kortisol har en större benägenhet att bli aggressiva (Rosado m.fl., 2010). Kortisol eller hydrokortisol som det även kallas, är ett stresshormon som frisätts från binjurarna. Om det sker en överproduktion av kortisol kan individen bli spänd, överaktiv eller aggressiv (Sköldkörtel, 2010). Även en förhöjning av könshormonet testosteron hos hanhundar, oavsett om det beror på stress eller arv, ger en ökad risk för aggressivitet hos hunden (Nagler och Reinhardt, 2005). Studier har även visat att aggressiva hundar har en signifikant lägre nivå av omega3 fettsyror i blodet än hundar som inte påvisat aggressivitet. Samma studie visade även att aggressiva hundar hade en större skillnad i kvoten omega6/omega3 fettsyror

än icke-aggressiva hundar (Re m.fl., 2008). Några ytterligare studier kring relationen mellan foder och aggression har ej gjorts.

Aggression kan ha sin grund i en mängd olika faktorer, några av dem är nämnda ovan men vanligast är trots allt aggression på grund av rädsla eller obehag. Detta beteende kan dock motverkas genom tidig socialisering av hunden (Malm, 2005).

3.3. Svensk lagstiftning berörande hundhållning

Dagens lagstiftning gällande hundhållning hanterar främst hur stor en inhägnad ska vara eller hur många timmar det som längst får vara mellan två rastningar men inte hur hunden ska skötas för att må bra mentalt.

I den lagstiftning som finns står det bland annat i Djurskyddslagens (1988:534) 2§ att "djur ska skyddas mot onödigt lidande och sjukdom". I 4§ står det att "djur ska hållas och skötas i en god djurmiljö som främjar dess hälsa", i 9§ står det även att om ett djur är skadat, sjukt eller på annat sätt påvisar ohälsa genom sitt beteende ska det få möjlighet till vård. Enligt 31 § får även polis och kontrollmyndighet omhändertaga djur som utsatts för lidande. I Djurskyddsförordningens (1988:539) 19§ står det att det är förbjudet att inneha och avla på hundar som påvisar överdriven kamplust, blir lättretade och biter samt har ett en benägenhet att rikta sitt kampintresse mot människor och andra djur.

I Lagen (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter står det i 11§ att Polisen får för att förhindra att en hund orsakar skada eller avsevärd olägenhet besluta om att hunden ska omhändertas, detta kan bli aktuellt för hundar med grava problem så som aggression mot djur och människor eller stora rädsor. I 12§ står det även att polisen får sälja eller skänka bort hunden och om den utgör en fara för allmänheten avlivas.

Det finns även föreskrifter som behandlar hållandet av hund. Föreskrifterna är mer konkreta och berör i större mån privatpersoner, en sådan föreskrift är Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd om hållande av hund och katt (SJVFS 2008:5). De paragrafer som särskilt berör detta arbete i denna föreskrift är framförallt 17§ som säger att hundar ska få sitt behov av social kontakt tillgodosett och i det allmänna rådet till samma paragraf står det att social kontakt bör ske med annan artfrände eller människa och att kontakt med människa bör ske under några timmar per dag genom aktivering, rastning eller liknande sysselsättning. Även 23§ i samma föreskrift är av värde då den säger att ingen omhändertagen hund får omplaceras innan dess medicinska och mentala status granskats. 24§ punkt 5 är särskilt viktig då den säger att hundar som uppvisar beteendestörningar i form av överdriven rädsla eller oprovocerad aggression i vardagliga situationer ej får användas i avel.

Polisen har tagit fram en föreskrift med tillhörande allmänna råd kallad Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd till lagen (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter (RPSFS 2009:1). Som namnet antyder så behandlar den hur polisen skall handlägga ärenden som berörs av 2007:1150.

Alla dessa paragrafer kommer att diskuteras närmare i arbetets senare del (se 5.4 Dagens djurskyddslagstiftning under avdelningen Diskussion).

4. Resultat

Detta resultat behandlar huruvida problemhundar dvs. hundar med stora aggressionsreaktioner samt rädsor är ett problem i dagens samhälle eller ej. För att utreda problemet har intervjuer genomförts. Intervjuerna genomfördes med en person från vardera av de sex olika yrkesområdena inom hund som valts ut tidigare under arbetet (se 2.1. Urval av intervjuobjekt). De som intervjuades var: Kerstin Malm etolog, Anders Hallgren hundpsykolog, Jeppe Stridh hundägarutbildare, Elin Franzen djurbrottsutredare, Helen Ahlqvist länsveterinär samt Hans Rosenberg pressansvarig för Svenska Kennelklubben. Alla dessa hade lång erfarenhet av hundar med problem.

Av de sex yrkesområdena som intervjuades var det fem stycken som svarade på de allmänna frågorna då en person ansåg att de inte jobbade med den typen av frågor som ställdes i de allmänna.

De specifika frågorna besvarades av alla tillfrågade i olika omfattning. Svenska Kennelklubben besvarade endast de allmänna frågorna då inga specifika frågor ställdes till dem. Fråga 6, 7, 9 samt 11 i bilaga 2 besvaras av etolog, hundpsykolog samt hundtränare i avsnitt 4.2.1. Vilka bakomliggande orsaker finns det till att hundar utvecklar så kallade problembeteenden. Fråga 10 samt 13 i bilaga 2 besvaras av hundpsykolog samt hundtränare i avsnittet 4.2.2. Kan de beteenden som orsakar problemen tränas bort.

4.1. Allmänna frågor

I detta avsnitt besvaras de allmänna frågor som ställts till alla yrkesområden (se bilaga 2), även de specifika frågorna som ställts till länsstyrelsen och polismyndigheten besvaras här då de ansågs tillhöra detta område (Bilaga 2 fråga 14, 15 och 16).

4.1.1. Finns det ett problem med aggressiva och rädda hundar idag?

Av de intervjuade personerna ansåg tre stycken att det finns ett problem med problemhundar idag, en person valde att inte svara på frågan då det ej låg inom dennes yrkesområde och två personer ansåg att det egentligen inte finns något som kan kallas för problemhundar. Av dessa två ansåg en att problemet ej ligger hos hundarna och därför kan de inte kallas för problemhundar och den andra ansåg att det är hundägarna som anser att de är problemhundar men han själv skulle ej ha valt att kalla dessa för det.

4.1.2. Vilken omfattning har problemet?

De tre som ansåg att det är ett problem idag ansåg även att det är svårt att uppskatta hur stort problemet är. Anledningarna till detta var enligt en att de anser att det är ett förarproblem och ej ett hundproblem och därför förs ingen statistik. De två andra ansåg att det var svårt att på vetenskaplig grund uppskatta storleken på problemet då det ej gjorts några studier i Sverige samt att det är en väldigt komplicerad fråga. Storleken på problemet bör dock överensstämma med de undersökningar som gjorts i Danmark (Malm muntl.). I Danmark gjordes en studie 1999 och en studie 2007 som båda visar att 20 – 25 % av alla

hundar som avlivas, avlivas på grund av att de har problembeteenden. Det är den andra vanligaste orsaken till avlivning efter medicinska och fysiska problem. Mindre än 16 % av de avlivade hundarna hade fått någon sorts behandling innan avlivningen (Damkjer-Lund, 2007).

Djurpolisen i Stockholms län anser att det är ett jätteproblem med så kallade farliga hundar i dennes område idag.

Under 2010 omhändertogs 27 st hundar i Stockholms län på grund av att de var en samhällsfara. Av dessa avlivades 9 stycken direkt av polismyndigheten, 1 hund överläts men avlivades senare av hundstallet då den ansågs ha för dålig mentalitet och 17 st hundar hämtades från hundstallet av sina ägare. Hundstallet drivs av Svenska hundskyddsföreningen. De tar hand om omhändertagna hundar och försöker hitta nya hem åt dessa. Av totalantalet hundar som inkom till hundstallet så avlivades 14 stycken hundar på grund av att de hade för dålig mentalitet för att kunna omplaceras alternativt återlämnas till sin ägare. Till dessa 14 räknas även sådana hundar som blivit omhändertagna i djurskyddsärenden som vanvård och liknande. Ytterligare 5 hundar blev avlivade efter det att de blivit överlätna. Polisen i Stockholms län upplever att det blivit en ökning av antalet omhändertagna hundar på ungefär 24 % från 2009 (Franzen muntl.).

En undersökning gjord i Sverige under perioden 1999-2000 visade att ca 30 % av de 290 problemhundar som studerats avlivats (Malm, 2001).

Enligt en studie gjord i Irland är beteendeproblem den vanligaste orsaken för avlivning (Irish Veterinary Journal, 2010).

4.1.3. Vad görs idag för att förhindra att överdrivet aggressiva och rädda hundar uppstår?

Den 1 januari 2008 trädde en ny lag trätt i kraft, Lagen (2007:1150) om tillsyn av hundar och katter, som gör det möjligt för polis att förelägga om koppeltvång, munkorgstväng eller kastrering av så kallade farliga hundar eller problemhundar. Polisen kan även ge böter till personer som har sina hundar lösa och de kan även omhänderta hundar som anses vara särskilt farliga.

Stockholms län har valt att satsa på så kallade djurpoliser, idag arbetar 15 – 20 personer med frågor rörande tillsyn av hundar varav 6 stycken är poliser som är ute i fält. Polisen i Stockholm bedriver även ett samarbete med djurskyddsföreningen vilket möjliggör gratis kastrering av hundar av kamphundsras för att motverka aggressionsproblem (Franzen muntl.).

Länsstyrelsen i Västernorrland anser att det enda de kan göra för att förhindra att problemet uppstår är att inte meddela ett 16§ tillstånd enligt Djurskyddslagen. Ett 16§ tillstånd är ett tillstånd som en djurägare måste ansöka om, om de avser äga mer än 10 hundar. Innan länsstyrelsen meddelar ett tillstånd till djurägaren undersöker de i vilket tillstånd de befintliga hundarna är, hur de sköts och om de påvisar några överdrivna reaktioner. Om en hund skulle påvisa överdrivna reaktioner kommer ej ett tillstånd att meddelas (Ahlqvist muntl.).

Det finns även olika tester som används för att utvärdera det avelsarbete som uppfödarna bedriver idag. Dessa tester tittar på hur hunden hanterar aggression, rädslor och sociala kontakter. Dock testas inte alla raser och testet är frivilligt (Malm muntl.). Annars ställs väldigt lite krav på uppfödarna idag då det gäller mentaliteten på hundarna. Svenska Kennelklubben har tagit fram olika rassetypspecifika avelsstrategier, kallade RAS, för alla raser som är registrerade i Sverige. I dessa tas rasens olika styrkor, svagheter och avelsmålsättningar upp. Rasklubben sätter där upp olika avelsmål som t.ex. att endast mentalt stabila föräldradjur skall användas i avel (Svenska Kennelklubben, 2010). Kennelklubben har även arbetat fram en avelspolicy som de registrerade uppfödarna är skyldiga att följa. Denna policy säger att Svenska Kennelklubben skall medverka till de rassetypspecifika avelsstrategierna samt "prioritera avel på föräldradjur vars mentalitet är anpassade både till rasens funktion samt samhällets krav" (Svenska Kennelklubben, 2011B). För att kontrollera att uppfödarna bedriver avel och hanterar sina hundar på ett tillfredsställande sätt finns idag så kallade kennelkonsulenter som kontrollerar att egenkontrollen är korrekt. De kontrollerar även att uppfödarna bedriver sin avel i enlighet med SKK:s regler (Svenska Kennelklubben, 2011A).

Anders Hallgren som är en av världens första hundpsykologer anser att de flesta problembeteenden grundar sig i understimulering, smärta, hormonella fel och näringsbrist samt att uppkomsten av problembeteenden till viss del minskas i de fall där hundägaren gör regelbundna kontroller av rygg, muskler och leder. Dessa är områden som är vanliga problemområden hos hund och som kan orsaka stor smärta hos hunden (Hallgren muntl.).

Svenska Kennelklubben jobbar idag mycket med att få ut information till hundägarna, de satsar även mycket på kurser och utbildningar både för hund och för ägare för att öka kunskapen kring hund och därför förebygga att problembeteenden uppstår (Rosenberg muntl.).

4.1.4. Vad kan göras som inte görs idag?

Det har tidigare talats om förbud av de så kallade farliga raserna så som Pitbull, American Staffordshire Terrier etc. men ingen av de intervjuade anser att det är en bra lösning på problemet. Ett förbud skulle enbart omfatta de renrasiga hundarna men det är egentligen blandraserna som är det största problemet (Franzen muntl.).

Djurpolisen i Stockholm skulle önska att det skulle pågå ett mer betydande samarbete mellan länsstyrelse och polis då det handlar om hundar och framförallt hundavel. Polisen kan enbart styra hur hunden hanteras just nu medan länsstyrelsen till större del kan kontrollera och påverka hur aveln bedrivs (Franzen muntl.).

Obligatoriskt hundkörkort skulle kunna vara en förebyggande åtgärd men då krävs stora medel. Det krävs att det finns anställda hos varje tillsynsmyndighet som kan kontrollera att alla hundägare innehar hundkörkort. För att det ska fungera tillfredsställande krävs det även att det ska vara bötesbelagt att inneha hund utan hundkörkort. Kerstin Malm anser dock att det inte skulle lösa något problem på lång sikt utan det skulle enbart göra att hunden blev mer av en symbol än vad den är idag. Det skulle göra att hunden fick samma status som en bil och skulle troligen inte medföra att mer lämpliga personer skaffade hund. Det skulle dock medföra att vissa mindre lämpliga personer skulle välja att inte skaffa hund men inte i sådan utsträckning att det gör en större skillnad (Malm muntl.). Elin Franzen på djurpolisen anser

att det troligen skulle fungera om det fanns tillräckligt stora medel för att se till att det följs. Innan ett hundkörkort kan godkännas bör dock hundägarens förutsättningar så som ålder och erfarenhet granskas noga. På så sätt skulle de som skaffar hund enbart som en statussymbol troligen välja att inte skaffa hund (Franzen muntl.). Idag finns hundkörkort som är frivilliga där hundägare först går en kort kurs och sedan får genomgå ett prov. Under kursen och testet skall hunden bland annat möta främmande hundar och människor utan att påvisa några aggressiva beteenden (Hundmedborgartestet, 2011).

Av de intervjuade anser fyra stycken att det till stor del handlar om att uppfödarna ska bedriva en ansvarsfull avel på friska och sunda individer både mentalt och fysiskt. Kerstin Malm anser att mer krav bör ställas på uppfödarna för att vara säkra på att valparna får en bättre uppväxtmiljö (Malm muntl.). Det krävs även seriösa uppfödare med sådan kunskap att de kan placera rätt hund hos rätt person och som är beredd att ge sina valpköpare råd och vägledning genom hela hundens liv (Rosenberg muntl.). Om det skulle ske en ökad kommunikation mellan uppfödare och valpköpare skulle det troligen medföra att fler problembeteenden skulle upptäckas i tid och på så sätt kunna åtgärdas innan de blivit för stora (Malm muntl.). Även större krav från befintliga och blivande valpköpare spelar in, om de skulle ställa mer krav skulle uppfödarna vara mer benägna att ta ansvar för sin uppfödning samt tänka igenom sitt avelsarbete på ett bättre sätt (Stridh muntl.).

4.2. Specifika frågor

I detta avsnitt besvaras de olika specifika frågor som var unika för vardera yrkesområde (se Bilaga 2). Dock är det enbart frågorna till etolog, hundpsykolog samt hundägarutbildare som besvaras nedan då de frågor som ställdes till länsstyrelse och polismyndighet ansågs tillhöra de allmänna frågorna istället för de specifika. Alla tillfrågade besvarade dessa frågor.

4.2.1. Vilka bakomliggande orsaker finns det till att hundar utvecklar så kallade problembeteenden?

Etologen Kerstin Malm anser att de bakomliggande orsakerna hos en problemhund definitivt är en kombination av arv och miljö. Ingen valp föds aggressiv utan det är många faktorer så som rastyp, den tidiga miljön, sjukdom och smärta, hundägarens erfarenhet samt enstaka upplevelser som spelar in (Malm muntl.).

Hundpsykologen Anders Hallgren anser att smärta, sjukdomar, hormonella fel, posttraumatiska tillstånd samt understimulering är de vanligaste orsakerna till att problembeteenden uppstår. Några mindre vanliga orsaker är enligt honom hundägarfel där ägaren är för auktoritär och strikt med för stora krav på hunden samt uppfödarnas avelsarbete. Idag premieras hundar med överdriven könprägelse vilket i sin tur innebär en ökad hormonproduktion. Störst är problemet hos hanhundar som överproducerar testosteron. Då dessa hundar är väldigt eftertraktade inom aveln bidrar det till att de framtida avkommorna även de kommer att ha en ökad produktion av könshormon och därmed en ökad risk för aggressionsproblem (Hallgren muntl.).

Hundägarutbildaren Jeppe Stridh hävdar däremot att den vanligaste orsaken till problembeteenden är bristande kunskap hos hundägaren samt bristfälliga utbildningar. Det är viktigt att hundägaren har en förmåga att träna hunden efter den individ som den är.

Ägaren måste kunna lägga sitt eget tyckande åt sidan och fokusera på vad hunden kräver och behöver för att kunna uppfostra den till en bra familjehund. Då både hundar och människor föds i tre olika grupper, ledare, efterföljare och ventiler (en hund som är längst ner på rangskalan och lätt kan bli ett mobbningsoffer) är det viktigt att matcha ägarens personlighet med hundens för ge hunden rätt förutsättningar och möjligheter. Om en människa med ledarpersonlighet får en hund av ventilpersonlighet uppstår en konflikt mellan hund och ägare om inte ägaren har förmågan att ändra sitt sätt (Stridh muntl.).

4.2.2. Kan de beteenden som orsakar problemen tränas bort?

Anders Hallgren upplever att minst 75 % av de hundar som han och hans studenter behandlat oavsett grad av problembeteende kan botas. Problembeteenden så som rädsla för eller aggression mot främmande människor har visat sig vara lättare att träna bort och därför är siffran för antalet botade hundar något högre där (Hallgren muntl.). I en undersökning gjord av Hallgren visade det sig att 79 % av de hundar som hade utagerande beteenden, så som aggressions och stressbeteenden, också hade problem i ryggen (Hallgren, 2005).

Det går att träna bort beteendet hos de flesta hundar men ibland är det kanske inte rätt för hunden. Jeppe Stridh liknar ett överdrivet aggressionsbeteende, nervositet eller rädsla med en fysisk skada eller en sjukdom och menar på att lidandet är densamma oavsett om skadan är fysisk eller psykisk och att det därför kan vara mer rätt att låta hunden somna in. Omplacering av problemhundar förflyttar egentligen bara problemet från en ägare till en annan om inte den nya ägaren har god kunskap i träning av problemhundar (Stridh muntl.).

5. Diskussion

5.1. Problemets existens och omfattning

De intervjuade som ansåg att problembeteendena hos hundarna berodde på ägarna och inte på hunden valde att inte kalla hundarna för problemhundar men de ansåg att det fanns ett problem med problembeteenden trots allt. I resultatet uttrycks dock deras åsikt som om de ansåg att det inte fanns ett problem trots att de ansåg det. Överdrivna aggressions- och/eller rädslebetenden är alltså enligt dem ett problem idag även om de inte väljer att kalla hundarna för problemhundar då problemen antas bero på ägaren och inte hunden. Svaret som finns i resultatet speglar därför mer frågans formulering än personens verkliga åsikt (för diskussion av frågorna se avsnitt 5.3. Intervjufrågornas utformning nedan).

Att 27 hundar omhändertogs under 2010 varav 10 avlivades på grund av alltför dålig mentalitet enbart i Stockholms län tyder på att det är ett problem. Siffrorna från Hundstallet i Stockholm visar även att det skett en ökning av antalet omhändertagna hundar med 24 % sedan 2009 vilket är en oroväckande höjning. Dock så visar inte siffran enbart antalet omhändertagna på grund av dålig mentalitet utan alla hundar som omhändertagits och kan därför vara något missvisande.

Resultatet av denna undersökning visar att det finns problemhundar som avlivas på grund av sina problembeteenden och därför kan det antas vara ett problem. Siffrorna som visar att 20 – 25 % av alla avlivningar är på grund av problembeteenden, från studien i Danmark, är oroväckande höga och ger en klar indikation på att det är ett problem idag. Att 16 % av de hundarna inte fått någon behandling är rent skrämmande. Många av studierna som gjorts är flera år gamla då den nyaste är gjord 2007. Detta kan ge en något felaktig bild av dagsläget då mycket förändrats sedan undersökningen gjordes. Det finns betydligt fler hundar och hundhållningen har idag förändrats. Undersökningen är dessutom gjord i Danmark, vilket gör att siffrorna inte kan representera Sverige utan de kan bara antas vara liknande. I Sverige har ingen undersökning gjorts som utrett antalet hundar med problembeteenden utan Kerstin Malm gjorde under perioden 1999 – 2000 en undersökning där hon tittade på hur många som kontaktat veterinär på grund av hundarnas problembeteenden. Antalet hundar i denna undersökning är långt ifrån alla. Hon behandlade endast 290 hundar vilket är en bråkdel av totalantalet. Det blev även ett missvisande resultat då hon endast fick kontakt med de som kontaktat veterinär.

För att kunna utreda problemet på ett säkert sätt krävs mer vetenskaplig data. En mer omfattande studie måste då göras där till exempel ett antal hundklubbar, hundtränare samt veterinärstationer i landet kontaktas. Dessa kan då ge sina siffror på hur många personer som kontaktat dem på grund av ett problembeteende och utifrån dessa kan en utvärdering göras som ger en procentuell siffra på antalet hundar i landet som antas lida av ett problembeteende. I den studien kan även antalet hundar som avlivats på grund av beteendet tas upp. På så sätt fås en mer tydlig helhetsbild över problemets storlek och omfattning.

5.2. Förebyggande åtgärder idag och i framtiden

För att förebygga att aggressiva hundar förekommer måste valpköparna informeras på ett bättre sätt så att de kan ställa mer krav på sina uppfödare. Om mer krav ställs på dem skulle de vara tvungen att ändra sitt avelsarbete och på så sätt kan aveln föras framåt på ett bra sätt.

Det ställs väldigt lite krav idag på uppfödarna via lagstiftningen och de små krav som ställs kontrolleras inte alltför noga. Det är Svenska Kennelklubbens kennelkonsulenter som sköter den huvudsakliga kontrollen på uppfödarna då dagens djurskyddsinspektörer har för mycket att göra för att hinna med att kontrollera alla hunduppfödare. Är detta tillräckligt för att upprätthålla en god avel? Många av dagens uppfödare kanske aldrig får ett besök av vare sig en kennelkonsulent eller en djurskyddsinspektör, framförallt blandrasaveln är ett problem då den ej finns registrerad hos kennelklubben och därför inte kan kontrolleras på samma sätt som den renrasiga aveln kan.

Enligt resultaten beror grava problembeteenden främst på en bristfällig miljö för valparna, smärta och sjukdom, hormonella fel, understimulering hos hundarna samt bristfällig kunskap hos ägarna. För att komma tillrätta med alla dessa faktorer måste mer krav ställas på både hundägare och uppfödare. Framförallt hundägarna måste informeras så att de på ett kunnigt och bra sätt kan hjälpa och uppfostra sina hundar. Den tidiga uppfostran och socialiseringen har visat sig vara extremt viktig för hundarnas senare mentalitet. Med mer information till hundägarna kan vikten av tidig socialisation och miljöträning förmedlas till en större del hundägare och problemet kan till viss del minskas. Även en rekommendation för mer regelbundna hälsoundersökningar av hundarna kan hjälpa då många problem grundar sig i smärta och sjukdom. Mer regelbundna undersökningar kan upptäcka problemet i tid och åtgärda den fysiska smärtan innan den tar sig uttryck i ett problembeteende. Även här är det information som är nyckeln till ökad kunskap och förståelse hos hundägarna. Hundägarna blir mer medvetna om de problem som dagens hundar allt oftare lider av och vilka påföljder det kan få. Anders Hallgrens undersökning har visat att 79 % av hundar som påvisar problembeteenden även lider av ont i ryggen vilket är en oroväckande hög siffra. Om ryggontet hade upptäckts i tid hade hundar kanske aldrig utvecklat sina utagerande beteenden och därför aldrig klassats som en problemhund.

Det projekt som Stockholms län håller på med just nu är ett stort steg i rätt riktning för att lösa problemet kortsiktigt. Djurpoliserna kan hjälpa till att se till att de hundar som visar utåtriktad aggression mot till exempel människor eller djur inte kan skada andra i dess omgivning. Mer tid kan även läggas på att handlägga dessa ärenden som tidigare legat hos den vanliga polisen. Djurpoliserna är dessutom mer specialiserade vilket ger en större kunskap hos de som handlägger ett ärende. Mer fokus kan även läggas på hundar som är farliga och som hamnat hos olämpliga ägare. För att lösa problemet mer långsiktigt krävs ett större samarbete mellan djurpolis och länsstyrelse. På så sätt kan även aveln kontrolleras då det för tillfället ligger hos länsstyrelsen.

Även det projekt som djurpolisen i Stockholm driver tillsammans med djurskyddsföreningen hjälper problemet kortsiktigt. Projektet innebär att personer med hundar av kamphundsras gratis kan kastrera sin hund för att minska uppkomsten av aggressiva och farliga hundar. Även detta löser problemet kortsiktigt då det ej förebygger att problembeteenden uppkommer utan endast hjälper till att åtgärda problemet. Kastrering är inte en hållbar lösning på problemet då orsaken kan antas vara mer komplicerad än endast en överproduktion av könshormon. För att åtgärda problemet på ett bättre sätt måste synen på hunden förändras. Tydlig könsprägel innebär idag extremer inom de olika hundraserna vilket bidrar till överproduktion av könshormon vilket i sin tur medför större risk för ökad aggression. Detta innebär att både uppfödare och hundägare måste välja att prioritera hundar med sund mentalitet framför de hundar som ser snygga ut och som är framgångsrika i olika tävlingar som grundar sig på hundens utseende.

Förbud av så kallade farliga raser är inget hållbart alternativ då vilken hund som helst kan utveckla ett aggressionsbeteende och bita. Hundkörkort som ett obligatorium för alla hundägare kan fungera men då krävs stora medel och resurser för att det ska upprätthållas och fungera på ett tillfredsställande sätt. Det motverkar troligen inte problemet på sikt heller men kan förhindra att vissa olämpliga hundägare ej väljer att skaffa hund då det blir för krångligt.

Den här undersökningen har visat att många av de beteenden som orsakar stora problem kan tränas bort då det är relativt lättåtgärdade orsaker som ligger som grund. Huvudorsakerna som diskuteras tidigare handlar mest om bristande kunskap hos hundägaren eller sjukdom och smärta hos hunden. Sjukdom och smärta är relativt enkelt att behandla så länge omfattande hälsoundersökningar görs regelbundet. Bristande kunskap är däremot lite svårare att åtgärda då det kan vara svårt att få vissa personer att ta till sig det som sägs. Hundägarna måste vilja skaffa sig mer kunskap annars är informationen i princip lönlös. Därför handlar det mycket om att ändra attityden hos dagens hundägare på ett bra sätt. Då Anders Hallgren upplever att 75 % av de hundar som kommit till honom samt hans elever, som arbetar som hundpsykologer, oavsett problembeteende blivit botade ser framtiden ljus ut. Detta är dock siffror från början av 90-talet och kan därför ha förändrats något under åren. Många hundar som numera hotas av avlivning kan därför bli botade och leva ett fullt fungerande liv trots tidigare problem. En förutsättning för att hundarna ska kunna botas samt leva ett bra liv är stor kunskap hos både tränare och hundägare. Med felaktig träning kan problemen förvärras och hundens lidande öka. Därför kan det i vissa fall vara bättre att avliva hunden om rätt kunskap inte finns.

5.3. Intervjufrågornas utformning

En av de intervjuade ansåg att frågorna var alltför inriktade på att det skulle vara ett problem idag och att det därför var svårt att svara på frågorna om man ej ansåg att det var ett problem. Frågorna kan därmed antas vara något ledande. Flera hade även problem med att förstå en del av frågorna, men då de flesta intervjuer gjordes via telefon kunde de förklaras. De som valde att svara på frågorna via mail hade dock lite problem med att förstå en del frågor vilket reflekterades i svaren som blev något svävande och de höll sig inte riktigt till ämnet. Ordet problemhund är något laddat och kan därför ha styrt svaren på frågorna något.

Ett exempel på en fråga som missuppfattades var ”Finns det ett problem med problemhundar idag?” (Bilaga 2, fråga 1) där de intervjuade ofta hade problem att förstå definitionen av problemhund.

Frågorna hade kunnat vara mer omfattande för att ge en mer tydlig helhetsbild. Frågorna i detta arbete har störst fokus på stor aggression och rädslor men de hade kunnat behandla även de mildare formerna. För att få mer tydliga svar som till större del speglar undersökningen skulle alla intervjuer ha gjorts via telefon. Då hade frågorna och syftet kunnat förklaras på ett mer tydligt sätt.

5.4. Dagens djurskyddslagstiftning

Idag regleras väldigt lite av hundars beteende i lagstiftningen. Det finns i princip ingen lagstiftning som ger direktiv kring förebyggande åtgärder då det handlar om hundar med

grava problembeteenden utan det som regleras är istället till viss del aveln och åtgärder om en hund visar sig vara en samhällsfara.

Lagstiftningen kring bedrivandet av avel är mycket bristfällig och många av dagens uppfödare är heller inte medvetna om att det finns en paragraf i en föreskrift (Statens Jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd kring hållande av hund och katt SJVFS 2008:5 24§ punkt 5) som säger att hundar som påvisar överdrivna aggressions och/eller rädlereaktioner inte får användas i avel. Då denna paragraf ej är straffreglerad är det väldigt svårt att bestraffa de uppfödare som fortfarande väljer att avla på hundar som uppenbarligen inte ska gå i avel.

Den lagstiftning som till störst del berör detta område är den relativt nya lagen, Lagen (2007:1150) om tillsyn av hundar och katter, men den reglerar i huvudsak vad polisen får eller inte får göra då de får in en anmälning om en farlig hund.

5.4.1. Ett djurskyddsproblem?

Den lagstiftning som i huvudsak berör hundägarna är Djurskyddslagens 2§ som säger att djur ska skyddas mot onödigt lidande och sjukdom. För att kunna besvara om problemhundar är ett djurskyddsproblem måste ordet lidande definieras. Kan en hund med allvarliga problembeteenden definieras som lidande trots att den inte har ont eller någon konkret sjukdom som orsakar detta beteende?

Då många hundars problembeteenden grundar sig i brist på socialisation som valp, vilket har medfört en osäkerhet för t.ex. främmande människor, betyder det att hunden är rädd för den främmande människan och då agerar på sin rädsla. En hund som är rädd kan inte fungera normalt och kan därför klassas som lidande. Den mår inte bra psykiskt då den är rädd eller aggressiv. Anders Hallgrens studier har visat att en stor del av de hundar som har grava problembeteenden visar dessa beteenden då de egentligen är sjuka eller har ont. Om en hund har ont eller är sjuk kan det klassas som lidande och därför blir denna problemhund ett djurskyddsproblem.

I Djurskyddslagens 9§ meddelas att djur som är skadat, sjukt eller på annat sätt påvisar ohälsa genom sitt beteende ska få möjlighet till vård. Då en stor andel av de hundar som har aggressionsproblem har ont i ryggen eller andra idrottsskador visar hunden med sitt beteende att den egentligen har ont. Den är inte aggressiv bara för att vara det utan aggressiviteten är en påföljd av smärtan. Därför ska de hundar som påvisar sådana beteenden som redovisas i detta arbete genomgå en omfattande utredning där dess hälsa och omgivning ska behandlas innan den avlivas. Det är ägarens ansvar att se till att dennes djur är friskt och fri från smärta och lidande.

Föreskriften om hållande av hund och katt behandlar som tidigare nämnts även aveln och säger att hundar som är överdrivet aggressiva eller rädda i vardagssituationer ej får användas i avel. Den stora frågan är då, vart går gränsen för överdrivet? Menas det med överdrivet en hund som biter eller gör uppenbara försök till att bita eller menas det en hund som i en trängd situation möjligtvis skulle kunna bita? Det stora problemet med lagstiftningen är hur den tolkas, vilket är upp till de personer som bedriver tillsyn och som ser till att gällande lagstiftning upprätthålls.

6. Slutsats

Det anses idag vara ett problem med hundar som påvisar överdrivna aggressions- och/eller rädlereaktioner. Storleken på problemet är däremot väldigt svårbedömt då inga omfattande studier gjorts inom området i Sverige de senaste 10 åren.

Hundar med överdriven aggression och/eller rädsla kan anses vara ett djurskyddsproblem beroende på vilken tolkning som görs av dagens djurskyddslagstiftning i Sverige. I Djurskyddslagen, som är mycket grundläggande inom hundhållning idag, står det i 2§ att djur ska skyddas mot onödigt lidande och sjukdom. Då de beteenden som tas upp ovan kan räknas som ett lidande ur hundens synvinkel och dessutom kan grunda sig i smärta och sjukdom kan det anses vara en skyldighet för dagens hundägare att skydda sina hundar mot även denna sorts lidande. 2§ behandlar inte allt lidande utan enbart onödigt lidande och sjukdom. Då denna studie visat att de flesta hundar som påvisar grava problembeteenden kan bli fri från dem kan lidandet som beteendet medför därför anses som onödigt vilket medför att problemhundar bryter mot Djurskyddslagen.

De orsaker som gör att en hund utvecklar ett problembeteende är:

- Smärta och sjukdom
- Hormonella fel
- Bristande socialisering som valp
- Understimulering
- Bristande kunskap hos ägaren

Dessa orsaker är dock relativt enkla att åtgärda och därför är utsikterna för en hund med problembeteenden god. I väldigt få fall beror beteendena på att hunden har någon form av psykiskt fel som är obotligt.

De fel som är svårast att åtgärda är de som grundar sig i bristande kunskaper hos ägaren då det till stor del handlar om ägarens attityd. Med mycket information och utbildningar kan man åtgärda problemet så länge som ägaren vill skaffa sig mer kunskap. Om ägaren däremot inte vill skaffa sig mer kunskap är det i princip omöjligt att åtgärda detta. En ökad kunskap hos hundägarna och de potentiella valpköparna innebär ett ökat krav på uppfödarna vilket i sin tur innebär ett förändrat avelsarbete. Om avelsarbetet förändras kan problemet med de överdrivna beteenden som tas upp i detta arbete åtgärdas och motverkas mer effektivt och långsiktigt.

7. Referenser

- Ahlqvist, H. 2011. Muntligt. Länsveterinär i Västernorrlands län. 2011-04-29.
- Alkeborn, Y. 2010. Tikens löpningscykel och komplikationer. *Hundens värld*. Nr. 7/8. Sida 24 - 30. http://issuu.com/hundensvarld/docs/hv7-8_st_rsta_storlek_tryck 2011-05-05.
- Avenius, M och Malm, K. 2010. Känn din hund – och dig själv. Bonnier Fakta Stockholm. 156 sidor.
- Bergman, G. 1968. Varför gör hunden så? BonnierFakta Bokförlag. Andra upplagan. 142 sidor.
- Damkjer-Lund, J. 2007. Afdækning af årsager til aflivning af familiehunde i Danmark. Institut for Produktionsdyr og Heste. Köpenhamns Universitet.
- Ellegren, H. 2006. De blev våra husdjur. *Forskning och framsteg*. 1/2006.
- Fogle, B. 1990. I huvudet på en hund – hundens psykologi och beteende. WSOY Juva, Finland. 259 sidor.
- Franzen, E. 2011. Muntligt. Djurbrottsutredare hos Polisen i Stockholm. 2011-04-29.
- Gyllensten, J. 2008. Din hunds beteende i vardag och träning. Ica Bokförlag. 128 sidor.
- Hallgren, A. 2011. Muntligt. Hundpsykolog. 2011-04-23.
- Hallgren, A. 2008. Problemhund och hundproblem – om hundens normala och onormala beteenden. Ica Bokförlag. Sjunde upplagan. 240 sidor.
- Hallgren, A. 1986. Problemhund? 21 sidor.
- Hallgren, A. 2005. Ryggproblem hos hund. Forskningsrapport. Dogma Förlag 2010. Stockholm. 36 sidor.
- Hundmedborgartestet. 2011. Det svenska och norska hundkörkortet. <http://www.hundmedborgartestet.se/>. 2011-05-09.
- Irish Veterinary Journal. 2010. Puppy socialisation and the prevention of behavioural problems. Volume 63, Issue 10. Page 630 - 633
- Malm, K. 2005. Aggressivitet hos hundar. Tanke i tryck. 112 sidor.
- Malm, K. 2011. Muntligt. Etolog på Sveriges Lantbruksuniversitet. 2011-05-06.
- Malm, K. 2001. Problembeteende hos hundar – en inventering. Forskningsrapport. Sveriges Lantbruksuniversitet.
- Mugford, R. 1992. Hundfostran på Dr. Mugfords sätt – Säg aldrig nej! Centraltryckeriet, Borås. 235 sidor.
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. 2008. Hundbett – Därför biter hundar människor. Faktablåd.
- Nagel, M. och Reinhardt, C. 2005. Stressade hundar. Ica Bokförlag, Västerås. 134 sidor.

- Re, S., Zanoletti, M. and Emmauele, E. 2008. Aggressive dogs are characterized by low omega-3 polyunsaturated fatty acid status. *Vet Res Commun. Springer Science*. Volume 32. Pages 225 – 230.
- Rosado, B., Garcia-Belenguer, S., León, M., Chacon, G., Villegas, A. and Palacio, J. 2010. Blood Concentrations of Serotonin, cortisol and dehydroepiandrosterone in aggressive dogs. *Applied Animal Behaviour Science. Elsevier*. Issue 123. Pages 124 – 130.
- Rosenberg, H. 2011. Muntligt. Pressansvarig för Svenska Kennelklubben. 2011-04-18.
- Sköldkörtel. 2010. Kortisol. <http://skoldkortel.info/kortisol.aspx>. 2011-04-21.
- Statistiska Centralbyrån, 2006. Förekomst av sällskapsdjur – främst hund och katt – i svenska hushåll. <http://www.manimalis.se/uploads/hela-studieresultatet-sallskapsdjur-i-sverige.pdf> 2011-04-10.
- Stridh, J. 2011. Muntligt. Hundtränare. 2011-05-10.
- Svenska Kennelklubben. 2010. RAS – Rasspecifika avelsstrategier. <http://www.skk.se/uppfoadning/avel-och-uppfoadning/ras-rasspecifika-avelstrategier/>. 2011-05-09.
- Svenska Kennelklubben. 2011A. Kennelkonsulenter. <http://www.skk.se/uppfoadning/funktionarsinfo/Kennelkonsulenter/>. 2011-05-09.
- Svenska Kennelklubben. 2011B. SKKs Avelspolicy. <http://skk.se/uppfoadning/regler-policys-och-lagar/skks-avelspolicy/>. 2011-05-09.

Följebrev till utskickade intervjufrågor

Hej!

För en tid sedan fick du en förfrågning om att vara med i en intervju kring ämnet problemhundar. Jag lovade då att skicka ut frågorna i förväg så att du får tid på dig att tänka igenom svaren och eventuellt leta fram nödvändig information.

Jag skriver mitt examensarbete vid institutionen för Ekologi, Miljö och Geovetenskap vid Umeå Universitet och dina svar betyder mycket för mitt arbete. Dina svar kommer att redovisas som en sammanställning i en bilaga i slutet av mitt arbete.

Innan du svarar på frågorna vill jag tydliggöra att med definitionen problemhund menar jag i arbetet hundar med så svåra problembeteenden att de hotas av avlivning som t.ex. överdriven aggression eller överdrivna rädsloreaktioner.

Intervjuerna kommer att genomföras under v.17 (25/4 – 1/5), dag och tid får du själv välja då jag är väldigt flexibel. Du får välja om du vill svara på frågorna via mail eller telefon, om du väljer att svara på dem via telefon kommer jag att göra en sammanställning av svaren som sedan skickas ut till dig för godkännande innan de skrivs in i arbetet. Detta för att du ska få en chans att tycka till och eventuellt ändra något som du inte tycker känns rätt.

Om du har frågor kring intervjufrågorna eller arbetet kan du nå mig på antingen telefonnummer 070-211 92 04 eller på mail linn_ms@hotmail.se.

Tack på förhand för din medverkan!

Linn Sundberg

Utskickade intervjufrågor

Allmänna frågor som skickades ut till alla yrkesområden:

1. Anser ni att det finns ett problem med problemhundar idag?
2. I så fall, hur stort är problemet?
3. Görs det någonting för att motverka det idag?
4. Finns det åtgärder för att motverka att problemhundar uppkommer?

Specifika frågor som endast skickades ut till berört yrkesområde:

Etolog

5. Vilken erfarenhet har du personligen av problemhundar?
6. Vad kan det finnas för bakomliggande orsaker för att en hund blir en problemhund, är det arv eller miljön eller en kombination?
7. Vad kan orsaka de här typerna av beteendestörningar som vi ser hos aggressiva hundar, t.ex. smärta, hantering etc.?

Hundpsykolog

8. Vilken erfarenhet har du personligen av problemhundar?
9. Vad är den, enligt dig, vanligaste orsaken till att problemhundar uppstår?
10. Kan de beteenden som orsakar problemen tränas bort?

Hundtränare

11. Vilken erfarenhet har du personligen av problemhundar?
12. Vad är den, enligt dig, vanligaste orsaken till att problemhundar uppstår?
13. Kan de beteenden som orsakar problemen tränas bort?

Länsveterinär/polis

14. Hur många anmälningar får ni in varje år som behandlar problemhundar? Hur många är befogade?
15. Hur många hundar per år avlivar ni/omhändertar på grund av att de har dålig mentalitet, alltså är aggressiva eller en fara för allmänheten?
16. Hur skulle länsstyrelsen kunna förebygga problemet med problemhundar?

Intervjusvar Helen Ahlqvist, länsveterinär

Allmänna frågor

Helen Ahlqvist valde att inte besvara de allmänna frågorna då dessa ej låg inom hennes arbetsområde.

Specifika frågor länsveterinär/polis

14. Hur många anmälningar får ni in varje år som behandlar problemhundar? Hur många är befogade?

Ingen aning eftersom att det är Polisen som i huvudsak behandlar anmälningar om aggressiva och rädda hundar. Om vi får in en anmälning om en aggressiv eller rädd hund så skickar vi den anmälan till polisen så får de behandla den enligt lagen om tillsyn över katter och hundar. Vi kan komma i kontakt med problemhundar men endast om anmälningen är på grund av ett djurskyddsproblem som t.ex. att hunden är mager eller övergiven.

15. Hur många hundar per år avlivar ni/omhändertar på grund av att de har dålig mentalitet, alltså är aggressiva eller en fara för allmänheten?

Även här är det polisen som har all statistik då det är de som tar emot anmälningarna.

16. Hur skulle länsstyrelsen kunna förebygga problemet med problemhundar?

Det länsstyrelsen kan göra är att ej meddela ett 16§ tillstånd enligt djurskyddslagen. Vid behandling av sådana tillstånd är vi väldigt noggranna med att kolla på att man sköter hundarna på ett riktigt sätt och om någon av hundarna skulle påvisa överdriven aggressivitet eller överdriven rädsla så skulle ett tillstånd ej meddelas och personen får ej ha över 10 hundar i sin verksamhet.

Intervjusvar Elin Franzén, djurbrottsutredare

Allmänna frågor

1. Anser ni att det finns ett problem med problemhundar idag?

Aggressiva och rädda hundar är definitivt ett problem idag. Många hör av sig till polisen för att de känner sig otrygga i sitt område. Polisen anser att det är ett hundägarproblem då många skaffar sig medelstora muskulära hundar (ex. vis pitbull och pitbullblandningar) som ett slags vapen eller en status symbol för att visa sin styrka. Dessa kan orsaka skador på andra djur eller på människor om de hamnar i orätta händer. Idag är kamphundsraserna och kamphundsblandningarna överrepresenterade men vi vill poängtera att det inte är beroende på rasen utan på hundägaren.

2. I så fall, hur stort är problemet?

Det är ett jätteproblem idag i Stockholm.

3. Görs det någonting för att motverka det idag?

I Stockholm har det skett en satsning med djurskyddspoliser, dessa jobbar mot bland annat farliga hundar. Idag är vi runt 15 – 20 personer som jobbar inom denna satsning varav 6 stycken är poliser som är ute på fält och 3 stycken är utredare. Idag arbetar vi aktivt med Lagen om tillsyn av hundar och katter som kom 2008. Men det var inte förrän 2009 som vi började arbeta mer aktivt med den. Vi har stora verktyg att jobba med idag. Vi kan t.ex. förelägga om koppeltvång, munkorgstvång, kastrering eller i värsta fall omhändertaga farliga hundar som vi får in anmälningar om. Vi kan även ge böter på plats om vi träffar på folk som har sina hundar lösa. Det blev en stor skillnad sen lagen om tillsyn kom, förut var det inte direkt prioritering på anmälningar om djurbrott hos polisen men nu har det som sagt tillkommit en satsning som gör det möjligt att prioritera dessa fall. På så sätt kan vi nå ut på ett bättre sätt.

Idag tas även djurskyddsinspektör med ut på de fall där det även handlar om ett djurskyddsproblem. Om det enbart är en tillsynsfråga är det polisen som hanterar ärendet.

Polisen i Stockholm bedriver även ett samarbete med djurskyddsföreningen, samarbetet erbjuder gratis kastrering av kamphundar för att motverka aggressionsproblemet.

4. Finns det åtgärder för att motverka att problemhundar uppkommer?

Det har pratats mycket om förbud av så kallade farliga raser men det anser vi inte skulle lösa problemet då det i de flesta fall inte är de renrasiga hundarna som är ett problem. Idag finns det enbart kring 500 – 600 stycken renrasiga Pitbulls i Sverige medan de finns betydligt fler blandraser med inblandning av Pitbull.

För att komma åt problemet bör det bli ett mer betydande samarbete med länsstyrelsen, då det hamnar mer på djurskyddssidan på grund av aveln. Polisen kan inte styra hur aveln bör bedrivas utan där har länsstyrelsen större medel.

Det enda vi har att jobba med idag är lagen om tillsyn men det skulle vara bra att ha något mer som t.ex. ett hundkörkort som är obligatoriskt för alla hundägaren. För att det ska fungera på ett tillfredställande sätt krävs det att det ska vara bötesbelagt att inte inneha hundkörkort och att det finns resurser så att det kan upprätthållas. När man pratar om hundkörkort måste man även titta mer på hundägarens förutsättningar så som t.ex. ålder och erfarenhet. Om alla hundägare skulle vara tvungen att ha ett hundkörkort och det kunde kontrolleras på ett bra sätt skulle vi troligen få bort en del av de som skaffar hunden som en statussymbol.

En annan lösning skulle vara att göra aveln och uppfödningen avgiftsbelagd och på så sätt kunna styra hur aveln bedrivs. Idag paras tikarna på första löpet, alltså innan de fyllt ett år och valparna säljs ibland redan vid 4 veckor. Dessa uppfödare tjänar mycket pengar på sin uppfödning utan att behöva ta det ansvar som krävs. Om det skulle vara avgiftsbelagt skulle många oseriösa uppfödare sluta föda upp hundar och det skulle bli mindre blandraser.

Specifika frågor länsveterinär/polis

14. Hur många anmälningar får ni in varje år som behandlar problemhundar? Hur många är befogade?

1035 st anmälningar inkom som berörde tillsynslagen men kan ej säga hur många som berörde farliga hundar.

15. Hur många hundar per år avlivar ni/omhändertar på grund av att de har dålig mentalitet, alltså är aggressiva eller en fara för allmänheten?

Antal omhändertagna hundar under 2010 var totalt 421 st i Stockholms län, men av dessa 421 omhändertogs 27 st på grund av att de var en samhällsfara. Detta enligt siffror från hundstallet i Stockholm.

9 av de 27 omhändertagna hundarna avlivades av polismyndigheten då de ansågs ha för dålig mentalitet för att kunna omplaceras. 1 hund överläts men avlivades senare av hundstallet på grund av dålig mentalitet. De resterande (17 st) hämtades av ägaren.

Om man bortser från av vilken anledning hunden kom in (lägger till vanvårdsärenden och hittehundar etc) avlivades totalt 14st hundar av polismyndigheten pga dålig mentalitet och Hundstallet avlivade ytterligare totalt 5 hundar pga dålig mentalitet som varit polisärenden men blivit överlätna.

Det har blivit en kraftig ökning av antalet omhändertaganden från 2009, uppskattningsvis har antalet omhändertaganden ökat med 124% sedan ifjol.

Intervjusvar Anders Hallgren, hundpsykolog

Allmänna frågor

1. Anser ni att det finns ett problem med problemhundar i dag?

Det finns många hundägare och andra som tycker att hundar uppträder problematiskt.

2. I så fall, hur stort är problemet?

Enligt statistik från flera västländer (mest från USA, men även Sverige och andra) är behovet av rådfrågning om hundproblem generellt mellan 60% - 75%. Beträffande aggressionsproblem är det naturligtvis inte så höga frekvenser, men det är svårt att visa på statistik här.

Man kan inte slå samman alla olika typer av aggressivitet till ett enda kluster, därför måste man se till de olika yttringarna. Det vi vet från Sverige och Danmark är att hanhundars aggressivitet mot andra hanhundar är vanligast och det främsta symtomet är utfall i koppel. Slagsmål med skador är däremot inte alls lika vanligt. Aggressivitet mellan tikar förekommer också, men är inte lika vanligt. Aggressivitet mot människor är ovanligt, även om detta får de största rubrikerna i massmedia, och vanligast är att hundar biter familjemedlemmar.

Runt 50% av de som söker hjälp hos tränare eller hundpsykolog gör det på grund av aggression, det gäller för alla länder som redovisat statistik.

Unghundar är ofta reserverade mot främmande personer, men det beror på att de läser in hot i de mänskliga kroppssignalerna. Det är i detta fall alltså inte hundarna det är fel på och det är mycket lätt att förändra.

3. Görs det något för att motverka det idag?

Djurskydd från misshandling och lidande har stigit i prioritet i takt med att den moderna civilisationen och ekonomin har utvecklats. Till stor del har också urbaniseringen bidragit, då hundar och katter har varit ett sätt att ha kontakt med djur även om man bor i stadsbygd. Utvecklingen av djurskyddsbestämmelser under slutet av förra seklet och början på detta är ett bra exempel, där framför allt djurs psykiska välfärd beaktas.

När det gäller hundar så har intresset för just problembeteendet blivit framträdande genom TV-program, inhemska och utländska. Tyvärr tar man i de här programmen lite eller ingen hänsyn till bakomliggande orsaker bakom problembeteenden hos hundarna. Man ändrar på hundar på samma sätt som man gjorde på 1960-talet och tidigare, alltså med straff som den dominerande insatsen. Eftersom det är TV-mässigt med snabba ändringar av hundars beteenden, imponeras publiken av dessa så kallade quick-fixes. Tyvärr är de sällan hållbara i längden, eftersom straff kan bidra till förändring endast under vissa omständigheter (5).

De flesta problembeteendena återkommer alltså efter en kortare tid och då blir botemedlet ännu starkare straff och i många fall bryter man så småningom mot djurskyddsbestämmelser i sin hundhållning.

Förutom detta riskerar man med straffbaserad träning att hundar blir passiviserade, initiativlösa, rädda för sina ägare, aggressiva (framför allt riktat mot andra hundar och ibland främmande personer) och till och med hjälplösa.

Endast välutbildade hundpsykologer arbetar med att kartlägga bakomliggande orsaker till problembeteenden. Vanligaste bakom aggression och ångest är understimulering, smärta, hormonella fel och näringsbrister. Som exempel kan nämnas att i en grupp med "utagerande" (aggressiva, stressade) hundar hade 79% problem i ryggen, medan 50% problemfria hundar hade ryggproblem. Skillnaden var signifikant. I en normalpopulation har 60% något eller några fel i ryggen, diagnostiserat av fysioterapeut (kiropraktor, naprapat etc.). Många "problemhundar" blir problemfria efter behandling av fysioterapeut.

Det är också vanligt med hormonella fel, framför allt med övermaskulinitet, efter cirka 25 års avel där man premierat maskulina hanhundar. Tyvärr framhåller man från veterinärt håll att kastration är det enda botemedlet, vilket det inte är. Det finns flera andra saker att pröva, som inte innebär så stort ingrepp.

En ofta bidragande orsak till problembeteenden är understimulering. Det är vanligt att hundar vilar 21, 22 och till och med 23 timmar per dygn. Är så fallet så ställs quick-fix-metoder i bjärt kontrast till ett hundpsykologiskt arbetssätt.

4. Finns det åtgärder för att motverka att problem uppkommer?

Förebyggande arbete hos uppfödare är sällsynt. Kennelklubben har program i rasklubbarna som ska motverka spridning av rasbundna sjukdomar. Men aveln i stort bygger mest på skönhetskriterier.

Det är betydligt mer vanligt med upplysning om hur man ska ta hand om valpen och även hur man ska förhindra att problem uppstår. Detta finns i TV-program, som nämnts, vilka tyvärr betonar straff och hård kontroll. Det kan i sin tur leda till aggressivitet och kan alltså vara kontraproduktivt.

Det finns mängder med böcker och majoriteten för fram mjuka budskap. Problemet är nog TV:s dominerande genomslagskraft.

Kursutbudet har aldrig varit så stort och populariteten att gå kurs har ökat bland hundägare, om man ser till antalet personer som går kurs. De flesta kurserna arbetar mjukt och etiskt, även om flera undantag finns.

Specifika frågor hundpsykolog

8. Vilken erfarenhet har du personligen av problemhundar?

Jag har arbetat med problemhundar i över 45 år och anses vara den första hundpsykologen i världen (åtminstone som samtidigt är humanpsykolog). Jag har skrivit ett trettiotal böcker i ämnet och haft kurser och enskild träning i många år, samt har arbetat fram ett flertal metoder för att kartlägga orsaker till problembeteenden hos hundar, som t ex smärtanalys, stressanalys, hormonanalys och serotoninbalansanalys. De flesta arbetar med beteendeparametrar. Senaste statistik (från början av 1990-talet), gemensam med mina studenter som arbetar som hundpsykologer, visar att en problemhund, oavsett problembeteende, har minst 75% chans att bli helt bra.

9. Vad är den, enligt dig vanligaste orsaken till att problem uppstår?

Vanligast är vid svåra problem som aggression och ångest, som jag också nämnt ovan, smärta (vanligast i muskler, leder och rygg, s k idrottsskador), sjukdomar, hormonella fel, post-traumatiska tillstånd (det är här bl a serotoninbalansanalysen används) och understimulering.

Till detta kommer fel som hundägare gör. Dessa fel är inte, som allmänna uppfattningen är, att de skulle skämma bort sina hundar och inte ställa tillräckligt med krav, utan gäller i stället de som kräver för mycket och är för auktoritära.

Det förekommer också uppfödare som avlar på hundar som är nära släkt eller som har rassjukdomar. Problembeteenden som följer av inavel kan vara svåra att ändra på. Tyvärr ger en del uppfödare råd om att man måste vara bestämd mot valpen och uppfostra den hårt. Sådant kan skapa aggressionsproblem längre fram.

10. Kan beteenden som orsakar problem tränas bort?

Som framgår ovan är prognosen för en problemhund mycket god, oavsett art och grad av aggression eller ångest. För vissa problembeteenden, som t ex rädsla för eller aggressivitet mot främmande personer, extremt god. Framför allt är det tack vare analyserna som man kan rädda svåra problemhundar från avlivning och få dem väl fungerande. När det gäller metoder för träning, efter det att man analyserat och åtgärdat bakomliggande orsaker, används den mycket effektiva "klicker-träningen" som den vanligaste, något som tyvärr inte heller visas i TV-programmen om hundar.

Intervjusvar Kerstin Malm, etolog

Allmänna frågor

1. Anser ni att det finns ett problem med problemhundar idag?

Ja jag anser att det är ett problem.

2. I så fall, hur stort är problemet?

Det är jättesvårt att säga eftersom att det inte gjorts någon undersökning på det i Sverige, men i Danmark har det gjorts studier som visar att 20 – 25 % av alla avlivningar är på grund av att hunden är aggressiv eller rädd. Huvudorsaken är att hunden är aggressiv men även rädsla spelar in, rädslor har alltid funnits hos hundarna och har antagligen inte ökat men aggression har fått betydligt mer uppmärksamhet nu. Troligen är siffrorna inte så annorlunda i Sverige.

3. Görs det någonting för att motverka det idag?

Idag är det många som jobbar på väldigt olika sätt. Vi har flera olika hundtränare och hundpsykologer som erbjuder rådgivning och hjälp, men för att få större slagkraft krävs en större gemensam satsning i samhället.

För att utvärdera vårt avelsarbete används olika mentaltester som Mentalbeskrivning Hund (MH) och Mentaltest (MT), på dessa tester tittar man mest på hur rädd hunden blir och hur den hanterar rädsorna. Men denna fråga är ingen fråga som det ligger någon riktig tyngd bakom idag och det görs ingenting konkret för att motverka det utan det anordnas kurser och ges hjälp till de som väljer att söka den.

4. Finns det åtgärder för att motverka att problemhundar uppkommer?

Det handlar mycket om att ställa mer krav på uppfödarna för att se till att valparna har bättre förhållanden under sin tidiga uppväxt. Det handlar också om att följa upp hundägarna och se till att de får hjälp i tid innan problemen blivit för stora. Vi måste också ändra synen på vårt hundägande, hundarna ska ses som levande varelser och inte som en sak. Många skaffar idag hund utan att riktigt veta vad det innebär vilket medför att hunden inte får rätt levnadsförhållanden och därför kan utveckla olika oönskade beteenden.

Hundkörkort skulle vara en viss hjälp i och med att det kan göra att vissa personer väljer att inte skaffa hund men det gör att hunden ses som en symbol. En kurs på några dagar går inte in på djupet och förändrar inte vår syn på hundarna och hundägandet utan det gör enbart att vissa personer tycker att det blir för jobbigt att gå kursen och därför väljer att avstå från att skaffa hund.

Förbud av farliga raser är heller inte rätt sätt att behandla problemet på. Det är en bra lösning för hundarna själva då de idag utsätts för fördomar och behandlas illa bara för att de tillhör en så kallad kamphundsras men det är inte en lösning på problemet med farliga hundar.

Specifika frågor etolog

5. Vilken erfarenhet har du personligen av problemhundar?

Jag är utbildad av Anders Hallgren så i grunden är jag hundpsykolog men väljer att kalla mig för etolog då jag doktorerat i etologi. Under 6 – 8 år hade jag en verksamhet i samarbete med Blå Stjärnans djursjukhus i Skara där vi erbjöd utredningar och hjälp för de hundar som kom in och var så kallade problemhundar. Då gjorde en utförlig utredning för att komma fram till vars orsaken till problemet var sedan erbjöds hjälp. Detta jobbade jag med fram till 2002 sedan har det blivit andra projekt. Jag har även blivit inkallad som sakkunnig i 2 fall där polisen omhändertagit så kallade farliga hundar.

6. Vad kan det finnas för bakomliggande orsaker för att en hund blir en problemhund, är det arv eller miljön eller en kombination?

Det är definitivt en kombination av både arv och miljö. Valparna föds inte aggressiva utan det är rastyp som spelar in i kombination med den tidiga miljön, varför hundägaren skaffar hund, sjukdom och smärta samt enstaka upplevelser. Det är väldigt svårt att säga vad som gör att just en hund blir aggressiv eller överdrivet rädd utan det handlar om många faktorer.

7. Vad kan orsaka de här typerna av beteendestörningar som vi ser hos aggressiva hundar, t.ex. smärta, hantering etc.?

Se fråga 6.

Intervjusvar Hans Rosenberg, Svenska Kennelklubben

Allmänna frågor

1. Anser ni att det finns ett problem med problemhundar idag?

Problemet ligger oftast inte hos hundarna utan ägarna som inte vet vad de har och hur de ska ta hand om sin hund. Ägarna saknar kunskap och ansvar och är ofta direkt olämpliga som hundägare. Det finns säkert en del hundar som har problem och är problemen så allvarliga kanske man ska överväga att avliva dem. Och då talar vi om stora problem.

2. I så fall, hur stort är problemet?

Svårt att uppskatta enligt vår teori att det är ett hundägarproblem och inte hundproblem.

3. Görs det någonting för att motverka det idag?

Du syftar fortfarande på att det är hundproblem och ska vi se det ur din synvinkel så kan jag bara säga att vi försöker få ut information och satsar på utbildning, kurser för både hund och hundägare

Enligt SKKs Grundregler ska uppfödare inte använda hund i avel som uppvisar beteendestörning i form av överdrivna rädsreaktioner eller aggressivt beteende i oprovocerade eller för hunden vardagliga situationer. Givetvis kan SKK omöjligt kontrollera att uppfödare inte bryter mot denna typ av regelverk.

Det är endast i de fall då avelshund anmäls för oacceptabelt beteende under någon aktivitet som arrangeras inom SKK-organisationen eller deltar i SKKs utställnings- eller tävlingsverksamhet och får resultatet o pris med hänvisning till mentalitet, som SKK har möjlighet att agera. Det finns också väl utarbetade rutiner för hur sådana fall ska hanteras. Ett problem är dock alltid att det är först när en valpkull ska registreras som SKK kan kontrollera och upptäcka avel som strider mot våra Grundregler och då har skadan redan skett.

Därför är det enligt mitt förmenande genom information och utbildning av våra uppfödare som vi bäst gagnar avelsarbetet för såväl fysiskt som psykiskt sundare hundar.

4. Finns det åtgärder för att motverka att problemhundar uppkommer?

Att rätt hund hamnar hos rätt ägare. Köparen vänder sig till en ansvarsfull och organiserad uppfödare som är beredd på att hjälpa och stödja hundägaren. Tipsa om kurser.

Intervjusvar Jeppe Stridh, hundägarutbildare

Allmänna frågor

1. Anser ni att det finns ett problem med problemhundar idag?

Det beror på vad man tittar på. Idag finns det olika sorters problem, hundrelaterade och ägarrelaterade problem. De ägarrelaterade problemen handlar främst om att ägarna inte vet vad som krävs då de skaffar en hund, speciellt de som skaffar en omplaceringshund. 70% av de som tar hand om omplaceringshundar tänker med hjärtat istället för hjärnan, de tänker mer på att de räddar hunden från avlivning eller dåligt liv än vilka krav som ställs på dem som hundägare och vad som krävs av både dem och hunden. Det blir mycket problem med omplaceringshundar då folk ofta inte vet vad som krävs av dem.

Blandraser är idag ett stort problem då de kan köpas billigt och lätt och vi vet för lite om bakgrunden på dem. På renrasiga hundar finns den bakomliggande genetiken kartlagd så vi har en möjlighet att bilda oss en uppfattning men hos blandraser är det i princip omöjligt.

Det tas även in många så kallade gatuhundar idag med problematisk bakgrund som i en del fall hade haft det bättre av att gå till den eviga vilan. Då det är bättre att befria dem från sitt lidande, OBS! Detta gäller endast för hopplösa fall. Jeppe liknar här ett överdrivet aggressionsbeteende, nervositet eller rädsla med en fysisk skada eller sjukdom och menar att de orsakar samma sorts lidande. Om hunden hade varit sjuk på ett sådant sätt att vi inte kan hjälpa den hade vi inte tvekat kring avlivning men då det handlar om mentala problem tänker vi för mycket med hjärtat och vill inte ta beslutet om en avlivning.

Hundägarna måste tänka igenom sina skyldigheter och hundens behov innan de tar beslutet.

2. I så fall, hur stort är problemet?

Ingen uppfattning då det är en sådan komplicerad fråga.

3. Görs det någonting för att motverka det idag?

De allra flesta tycker om sina hundar väldigt mycket och vill motverka att hunden avlivas. Många försöker istället omplacera sina hundar för att slippa ta på sig ansvaret för avlivningen trots att det mest humana hade varit att låta den somna in. Som hundägare har man ett STORT ansvar mot sin omgivning. Detta glömmar många bara de inte har hunden längre.

Det finns en stor fördel i att köpa en vuxen hund då man har en möjlighet att bedöma den vuxna hundens mentalitet för att se om den passar ihop med hundägarens mentalitet. Det är väldigt bra att ta en omplaceringshund på prov någon månad i början för att vara säker på att hund och hundägare är kompatibla.

När man köper en valp så vet man aldrig vad man får trots att man vet valpens bakgrund. Tyvärr är det ganska sällsynt att uppfödare tar sitt ansvar för en dålig hund. Alltför ofta skyller de det på omgivningen istället för att inse att inte alltid genetiken blir som man tänkt. Själv har jag sålt fantastiska hundar och mycket dåliga. De gånger jag sålt mentalt eller fysiskt dåliga hundar har jag tagit mitt ansvar.

Alla hundar föds i tre olika grupper, ledare, Soldater Drönare, Efterföljare och ventiler(Mobbing exemplar). En ledare har en väldigt stark personlighet och är stabil och dominant. En ventil däremot har en något mjukare personlighet och kan lätt bli mobbad. Drösarna är den stora mittengruppen som följer ledaren. När man väljer hund måste man tänka på vilken grupp man själv tillhör och vilken grupp ens hund tillhör för att matcha så bra som möjligt. En människa som hamnar i ledargruppen bör ej ha en hund som hamnar i ventilgruppen då det kan bli för stor konflikt emellan dem. Om man inte har förmågan att ställa om sig att arbeta med en mycket känsligare och mjuk hund. Samma gäller en som inte har så mycket pondus och får en tuffing som vill bestämma över sin omgivning.

4. Finns det åtgärder för att motverka att problemhundar uppkommer?

Det handlar om att informera både blivande och befintliga hundägare så att de börjar ställa mer krav på sina uppfödare. Om mer krav ställs från dem kommer uppfödarna att tvingas ta mer ansvar och tänka igenom sina val mer noggrant. Att myndighetsmässigt ställa krav på uppfödare är svårt utan det man kan göra är att informera uppfödarna.

Specifika frågor hundtränare

11. Vilken erfarenhet har du personligen av problemhundar?

Jeppe har jobbat med utbildning av hundar i 35 år.

12. Vad är den, enligt dig, vanligaste orsaken till att problemhundar uppstår?

Dålig kunskap och inte bra utbildningar som kan hjälpa vederbörande att komma rätt i relationen med sin hund

13. Kan de beteenden som orsakar problemen tränas bort?

Det går att träna de flesta hundar men i vissa fall kan det vara mer rätt att låta hunden vila. Omplacering flyttar bara problemet mellan ägarna om inte den nya ägaren har en mycket god kunskap att just hantera problem, vilket enligt mig är ganska sällsynt.

Institutionen för ekologi, miljö och geovetenskap (EMG)
901 87 Umeå, Sweden
Telefon 090-786 50 00
Texttelefon 090-786 59 00
www.umu.se